

NACIONALNI PROGRAM ZA PROVEDBU *SHEME ŠKOLSKOG VOĆA* za razdoblje od 01. kolovoza 2013. do 31. srpnja 2014.

I UVOD

Republika Hrvatska odlučila je po principima Europske unije od 2013. godine provoditi *Shemu školskog voća* kao mjeru koja bi trebala pridonijeti povećanju potrošnje voća i povrća kod djece u nižim razredima osnovne škole i kroz to:

- promovirati zdrave prehrabene navike s ciljem povećanja udjela voća i povrća u svakodnevnoj prehrani kako bi se spriječila debljina i bolesti uzrokovane neadekvatnom prehranom u dječjoj dobi,
- oblikovati prehrabene navike djece i ograničiti unos hrane s visokim sadržajem masti, šećera i soli,
- omogućiti školskoj djeci dodatni obrok svježeg voća ili povrća.

Nacionalni program za provedbu *Sheme školskog voća* provodit će se jednako na čitavom teritoriju Republike Hrvatske u razdoblju od 1. kolovoza 2013. do 31. srpnja 2014. godine.

Tekst Nacionalnog programa za provedbu *Sheme školskog voća* nalazi se na stranici www.mps.hr

Pri izradi Nacionalnog programa za provedbu *Sheme školskog voća*, vodili smo se činjenicom da prehrana utječe na rast i razvoj djece, njihovu tjelesnu i mentalnu sposobnost te otpornost na bolesti.

Praćenje stanja uhranjenosti djece u dobi od 7 do 14 godina u razdoblju od 2005. do 2009. godine¹ pokazalo je da je 26,4 % školske djece imalo prekomjernu tjelesnu masu, od čega je:

- 15,2 % djece imalo povećanu tjelesnu masu, a
- 11,2 % djece bilo je debelo.

Uzroci ove nepovoljne slike stanja uhranjenosti djece osnovnoškolskog uzrasta u Republici Hrvatskoj nalaze se u kombinaciji loših prehrabnenih navika i nedovoljne i neredovite tjelesne aktivnosti što pogoduje nastanku debljine i razvoju nekih kroničnih nezaraznih bolesti poput šećerne bolesti, hipertenzije, hiperlipidemije i debljine u odrasloj dobi.

Pravilna prehrana posebno je značajna u razdoblju odrastanja. Osiguravanjem uvjeta za odgovarajući psihofizički rast i razvoj, zdrave prehrabene navike koje djeca steknu u ranom djetinjstvu utječu i na odabir hrane i način prehrane i u kasnijem životnom razdoblju, a time i na zdravlje u odrasloj dobi.

U većini osnovnih škola u Republici Hrvatskoj postoji dobro organiziran sustav školske prehrane u koju su uključeni i obroci koji sadrže voće i povrće.

Međutim, voće i povrće premalo je zastupljeno u svakodnevnoj prehrani djece te nam je cilj kroz *Shemu školskog voća* podići razinu svijesti o važnosti voća i povrća u pravilnoj prehrani.

¹Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

II PRAVNI TEMELJ

Nacionalni program za provedbu *Sheme školskog voća* napravljen je temeljem:

- Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda (*Narodne novine* broj 149/09, 22/11, 120/12).

III CILJNA SKUPINA

U *Shemu školskog voća* bit će uključena djeca od 1. do 4. razreda svih osnovnih škola na području Republike Hrvatske.

Prema podacima EUROSTAT-a² u Republici Hrvatskoj je 2006. godine bilo 245.526 djece u dobi od 6 do 10 godina.

U ovoj razvojnoj fazi moguće je oblikovati prehrambene navike djece s ciljem trajnog povećanja udjela voća i povrća u njihovoj prehrani kako bi se spriječila rana debljina i druge bolesti uzrokovane neadekvatnom prehranom.

U okviru *Sheme školskog voća*, voće i povrće nudit će se kao zaseban obrok neovisno od obroka u okviru školske prehrane, kontinuirano kroz cijelu školsku godinu.

Preporučena dnevna količina ovisi o dobi djeteta i proizvodu, a iznosi od 100 do 150 g (prosječno 125 g) po djetetu, pri čemu se procjenjuje da će trošak jednog obroka voća i povrća iznositi 0,23 EUR po djetetu.

IV UČESTALOST RASPODIJELE

Raspodjela voća i povrća u okviru *Sheme školskog voća* odvijat će se najmanje jednom tjedno u dane održavanja nastave u skladu sa školskim kalendarom tijekom cijele školske godine.

V PRIHVATLJIVI PROIZVODI

Lista prihvatljivog voća i povrća

TARIFNA OZNAKA	PROIZVOD
0805 20	mandarina
0808	jabuka
	kruška
0809	šljiva
	breskva
	nektarina
	trešnja
0810 10 00	jagoda
0702 00 00	rajčica
0706	mrkva

²Izvor: EUROSTAT - Statistički ured Europske unije

Lista prihvatljivog voća i povrća sastavljena je u skladu s Dodatkom Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda (*Narodne novine* broj 149/09, 22/11, 120/12).

Kriteriji za odabir prihvatljivog voća i povrća

Pri odabiru voća i povrća rukovodili smo se kriterijima koji osiguravaju:

- svježinu voća i povrća, a time i najbolje iskorištenje nutritivnih vrijednosti,
- potrošnju voća i povrća proizvedenog na obližnjim gospodarstvima čime se smanjuju troškovi transporta i distribucije,
- dostupnost tijekom sezone,
- povezanost s pratećim mjerama (npr. posjet obližnjim poljoprivrednim gospodarstvima koja proizvode voće i povrće).

Ispitivanje prehrambenih navika djece u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj u sklopu projekta *Ponašanje u vezi sa zdravljem u djece školske dobi*³, pokazalo je da:

- 66 % učenika i učenica ne jede voće svaki dan,
- 76 % učenika i učenica ne jede povrće svaki dan.

Obzirom na ovaj i druge podatke koje se odnose na prehrambene navike djece u Republici Hrvatskoj, a u cilju prevencije i smanjenja debljine djece odlučili smo se za provedbu *Sheme školskog voća* i povećanje unosa svježeg, sezonskog voća i povrća u svakodnevnoj prehrani djece.

Pri tome prednost ima voće i povrće proizvedeno na obližnjim poljoprivrednim gospodarstvima jer se u tom slučaju postiže:

- svježina proizvoda i
- minimalni troškovi transporta s ciljem smanjivanja negativnog učinka na okoliš.

Stoga su na listi prihvatljivih proizvoda one vrste voća i povrća koje mogu zadovoljiti ove kriterije.

VI NADLEŽNA TIJELA

Ministarstvo poljoprivrede osnovalo je Povjerenstvo za izradu Nacionalnog programa za provedbu *Sheme školskog voća* koje čine tri resora - poljoprivreda, zdravlje i obrazovanje. U provedbu *Sheme školskog voća* uz Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta aktivno su uključeni i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Poljoprivredna savjetodavna služba, Hrvatska gospodarska komora, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U okviru *Sheme školskog voća*:

- Ministarstvo zdravlja nadležno je za odobravanje liste prihvatljivih proizvoda,
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nadležno je za odobravanje škola.

Ministarstvo poljoprivrede u suradnji s Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta nadležno je za:

- informiranje javnosti o važnosti voća i povrća u zdravoj prehrani,

³Izvor: HBSC projekt, 2010 - The Health Behaviour in School-aged Children Project

- promociju i predstavljanje konzumacije voća i povrća na jednostavan i zanimljiv način.

Ministarstvo poljoprivrede u suradnji s Ministarstvom zdravlja nadležno je za praćenje provedbe *Sheme školskog voća* na godišnjoj razini na temelju dostavljenih podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Ministarstvo zdravlja u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo nadležno je za:

- edukaciju nastavnika o potrebi veće zastupljenosti voća i povrća u svakodnevnoj prehrani.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nadležno je za:

- informiranje škola o provedbi *Sheme školskog voća*,
- edukaciju učenika nižih razreda osnovne škole o potrebi veće zastupljenosti voća i povrća u svakodnevnoj prehrani,
- informiranje nastavnika i svih koji rade s djecom o važnosti provedbe *Sheme školskog voća*.

Škole su nadležne za:

- organiziranje raspodijele i evidenciju prijema voća i povrća namijenjenog učenicima, pripremu voća i povrća za potrošnju u školi te praćenje potrošnje voća i povrća.

Poljoprivredna inspekcija zadužena je za inspekcijski nadzor usklađenosti voća i povrća s tržišnim standardima u skladu s:

- Zakonom o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda (*Narodne novine* br. 149/09, 22/11, 120/12) i
- Pravilnikom o tržišnim standardima za voće i povrće (*Narodne novine* broj 47/12, 102/12).

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju nadležna je za:

- raspisivanje natječaja
- odabir podnositelja zahtjeva,
- administrativnu kontrolu i kontrolu na terenu provedbe *Sheme školskog voća*,
- isplatu potpore.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo u suradnji sa županijskim zavodima nadležan je za:

- upitnik o prehrambenim navikama djece u okviru *Sheme školskog voća*,

Poljoprivredna savjetodavna služba u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvom zdravlja, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave nadležna je za:

- komunikaciju s javnosti i organizaciju predavanja na regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem edukacije djece, roditelja, nastavnika i šire javnosti o značaju *Sheme školskog voća* u pravilnoj prehrani djece u razdoblju odrastanja.

Dobavljači voća i povrća organizirat će i financijski osigurati edukaciju djece na poljoprivrednim gospodarstvima.

VII PRATEĆE MJERE

Kako bi se osigurala efikasnost *Sheme školskog voća* među djecom u nižim razredima osnovne škole provodit će se prateće mjere poput:

- edukacijskih aktivnosti o važnosti voća i povrća u pravilnoj prehrani,
- školskih projekata na temu voća i povrća,
- kutaka za voće,
- serviranja voća i povrća i pripreme salata,
- izrada likovnih rješenja na temu voća i povrća kao podloge za izradu školskog plakata *Sheme školskog voća*,
- posjete gospodarstvima na kojima se proizvodi voće i povrće,
- komunikacije s proizvođačima voća i povrća.

Sustavnom edukacijom djece i njihovih roditelja, učitelja i šire javnosti kroz prateće mjere pridonijet će se:

- podizanju razine svijesti o važnosti potrošnje voća i povrća kao nutritivno izuzetno vrijednih namirnica i
- provedbi ove mjere što je moguće u široj grupi djece nižih razreda osnovne škole kontinuirano kroz cijelu školsku godinu.

Ove mjere trebale bi postati dio širih aktivnosti u Republici Hrvatskoj na osvješćivanju potrošača u smislu promjene prehrambenih navika s aspekta očuvanja zdravlja i kontrole unosa šećera, soli i masti, a provoditi će se u okviru redovitih mjera edukacije institucija koje provode ove aktivnosti.

VIII PRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Troškovi prihvatljivi za potporu u okviru *Sheme školskog voća* su sljedeći:

a) troškovi za voće i povrće franco škola;

b) troškovi izravno vezani uz provedbu *Sheme školskog voća*, a uključit će samo:

- (I) troškove za aktivnosti monitoringa i evaluacije;
- (II) troškove komunikacije vezane uz informiranje šire javnosti o *Shemi školskog voća* uključujući plakat. Ovi troškovi mogu uključiti i informativni i promotivni materijali kao što su pisma, leci, brošure, pribor i slično.

Ukupni iznos troškova iz točke (b) (I) ovog Programa ne smije prijeći 2 % godišnjeg iznosa Europske unije alociranog Republici Hrvatskoj.

Troškovi iz točke (b) (II) ovog Programa ne smiju se financirati iz drugih fondova Europske unije i njihov ukupni iznos ne smije prijeći 2 % godišnjeg iznosa Europske unije alociranog Republici Hrvatskoj.

Plakat iz točke (b) (II) ovog Programa izrađuju dobavljači i dostavljaju školama prilikom prve distribucije voća i povrća.

Izdaci koji se odnose na troškove osoblja nisu prihvatljivi u okviru *Sheme školskog voća* osim troškova osoblja koji su dio troškova vezanih za aktivnost isporuke školama, kada se radi poboljšanja produktivnosti koriste vanjski resursi - outsourcing.

IX KORISNICI POTPORE

Korisnici potpore *Sheme školskog voća* su:

- dobavljači voća i povrća,
- javno tijelo koje provodi monitoring i evaluaciju,
- javno tijelo koje provodi komunikaciju.

X MONITORING I EVALUACIJA

Hrvatski zavod za javno zdravstvo je nadležan za monitoring i evaluaciju utjecaja *Sheme školskog voća* na prehrambene navike i zdravlje školske djece.

Evaluacija će se provoditi na osnovu rezultata upitnika o učestalosti potrošnje voća i povrća među učenicima i to 2 puta godišnje, prije početka i po završetku provedbe *Sheme školskog voća*. Odgovorne osobe u školama će, po završetku provedbe *Sheme školskog voća*, ispuniti upitnik na osnovu kojeg će se vrednovati njena provedba u praktičnom smislu.

XI FINANCIJSKI OKVIR

Provedba *Sheme školskog voća* u školskoj godini 2013./2014. bit će financirana sa 1.100.000 EUR iz proračuna za poljoprivredu Europske unije i 275.000 EUR-a iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Za sve prihvatljive troškove u okviru *Sheme školskog voća* porez na dodanu vrijednost (PDV) osigurat će se na poziciji A568050 - Mjere intervencije na tržištu poljoprivredno prehrambenih proizvoda u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

Prateće mjere financirane su iz Državnog proračuna Republike Hrvatske kroz redovite aktivnosti osnovnih škola, osim posjeta gospodarstvima na kojima se proizvodi voće i povrće koje će organizirati i financirati dobavljači voća i povrća odobreni u okviru *Sheme školskog voća*.

Troškovi provedbe *Sheme školskog voća* u 2013./2014. godini financirat će se iz Državnog proračuna Republike Hrvatske u ukupnom iznosu od 12.976.562 HRK (uključivo PDV). Kako trošak PDV-a mora biti pokriven iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, neto financijski rashod za prihvatljive troškove u okviru *Sheme školskog voća* iznosi 10.381.250 HRK i mora se osigurati u okviru Državnog proračuna, a povrat sredstava iz proračuna Europske unije uslijedit će nakon što se izvrši puno financiranje mjere u okviru Državnog proračuna Republike Hrvatske. Pri tome Republika Hrvatska može računati na povrat 75 % odnosno cca 8.305.000 HRK iz proračuna za poljoprivredu Europske unije, a sudjelovanje Republike Hrvatske iz Državnog proračuna iznosi 25 % odnosno 2.076.250 HRK. Prema članku 5a Uredbe Komisije br. 1913/2006 operativni događaj je 1. siječnja u godini provedbe *Sheme školskog voća* stoga se pri izračunu koristio srednji tečaj eura na Tečajnoj listi Europske centralne banke koji se koristio 01. siječnja 2013. godine, a iznosio je 7,55 HRK. Sa aspekta novčanog tijeka rashoda za provođenje ove mjere, a sukladno dinamičnom distribucije i mjesečnog obračuna isporučenog voća školama za 2013. godinu procjenjuje se da će se u provođenju *Sheme školskog voća* stvoriti rashodi u ukupnom iznosu od 2.595.312,5 HRK (od čega 2.076.250 HRK prihvatljivi troškovi provedbe *Sheme školskog voća* i 519.062,5 HRK PDV za pokriće prihvatljivih troškova). U 2014. godini za provođenje *Sheme školskog voća* u školskoj godini 2013./2014. predviđa se rashod od 8.305.000 HRK za prihvatljive troškove +

2.076.250 HRK za PDV odnosno ukupno 10.381.250 HRK. Kako u 2014. godini počinje i nova školska godina odnosno provedba *Sheme školskog voća* za školsku godinu 2014./2015. u ukupne rashode po *Shemi školskog voća* iz Državnog proračuna Republike Hrvatske procjenjujemo 2.595.312,5 HRK (od čega 2.076.250 HRK prihvatljivi troškovi provedbe *Sheme školskog voća* i 519.062,5 HRK PDV za pokriće prihvatljivih troškova) za pokriće dvomjesečnog obračuna troškova provedbe *Sheme školskog voća*.

Obračun distribucije voća i povrća od strane dobavljača provoditi će se na mjesečnoj razini.

KLASA: 320-01/12-01/58
URBROJ: 525-07/0004-13-38
Zagreb, 21. siječnja 2013. godine